

בין המתים ובין החיים

א.

וַיִּקַּח אֶהָרֹן כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה וַיֵּרָץ אֶל תּוֹךְ הַקְּהָל וַהֲנִיחַ הַחֵל הַנֶּגֶף בְּעַם וַיִּמָּט אֶת
הַקְּטֹרֶת וַיִּכַּפֵּר עַל הָעָם: וַיַּעֲמֵד בֵּין הַמֵּתִים וּבֵין הַחַיִּים וַתַּעֲצֹר הַמַּגֵּפָה:

(במדבר יז, יב-יג)

המעייין בפרשה נוכח שאהרון עשה שני דברים: הוא נתן את הקטורת על האש, כמו שציווה אותו משה; הוא עמד בין המתים ובין החיים ביוזמתו שלו ובהבנתו שלו, ובלא שמושה אמר לו לעשות זאת. דומה שאהרון, לא רק שלא פעל זאת בשליחותו של משה, אלא עשה דבר הנראה נוגד את צו ה' אל משה ואל אהרון:

וַיִּדְבֹר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: הֲרַמּוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאִכְלָה אֹתָם כִּרְגַע וַיִּפְּלוּ עַל
פְּנֵיהֶם:

(במדבר יז, ט-י)

וַיַּעֲמֵד בֵּין הַמֵּתִים וּבֵין הַחַיִּים וַתַּעֲצֹר הַמַּגֵּפָה:

(שם, יג)

ה' ציווה עליהם להתבדל מן העדה כדי שלא ייספו בחטאתה; אך אהרון רץ אל תוך הקהל, אל המקום המסוכן ביותר, אל השורה הראשונה של החיים לאחר שמתו כל קודמיהם. במושגים שלנו - אהרון רץ אל הקו הראשון, אל מול פני האויב (המלאך המכה את העם במגפה), וניצב מולו בלא למצמץ. המלאך לא יכול היה להמשיך בהכאת העם, שהרי נאסר עליו להכות את אהרון, שעמד מולו. ברגע שהיסס מה עליו לעשות - נתן אהרון את הקטורת על האש, ועצר את המגפה.

המגפה נעצרה אפוא פעמיים: פעם אחת לזמן קצר בעת שאהרון עמד לפני המלאך המכה וחסם את דרכו, ופעם שנייה בעת שאהרון כיפר בקטורת על העם, על פי צו משה - ואז נעצרה המגפה לחלוטין. דוק במקראות על שתי עצירות אלו:

וַיַּעֲמֵד בֵּין הַמֵּתִים וּבֵין הַחַיִּים וַתַּעֲצֹר הַמַּגֵּפָה... וַיֵּשֶׁב אֶהָרֹן אֶל מֹשֶׁה אֶל פֶּתַח אֹהֶל
מוֹעֵד וְהַמַּגֵּפָה נִעְצְרָה:

(שם, יג-טו)

ב.

קשה להתעלם מן הקשר בין מעשה אהרון החד־פעמי, בעקבות המגפה, למעשהו הקבוע בעבודת יום הכיפורים, בעת שהוא מקטיר את הקטורת, כדי לכפר ולעצור את המוות לפני שיופיע:

וְלָקַח מִלֵּא הַמִּחְתָּה גֹּחֲלֵי אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ מִלִּפְנֵי ה' וּמִלֵּא חֲפִנָיו קִטְרֹת סַמִּים דָּקָה וְהֵבִיא מִבֵּית לְפָרְכָת: וְנָתַן אֶת הַקִּטְרֹת עַל הָאֵשׁ לִפְנֵי ה' וְכִסָּה עֲנַן הַקִּטְרֹת אֶת הַפְּפֹרֶת אֲשֶׁר עַל הָעֵדוּת וְלֹא יָמוּת:

(ויקרא טז, יב-יג)

מלבד הדמיון ביניהם, הקשר בין שני האירועים הוא בכך שעבודת יום הכיפורים נאמרה בעקבות מותם של נדב ואביהוא בני אהרון (ובתגובה לכך), בעת שהקטירו אש זרה על מחתותיהם, ואש יצאה מאת ה' ואכלה אותם. כך קרה גם למאתיים וחמישים מקטירי הקטורת יום לפני המגפה, שבאה בעקבות התגובה למותם:

וַיִּקְחוּ בְנֵי אֶהֱרֹן נָדָב וָאֲבִיהוּא אִישׁ מִחֲתָתוֹ וַיִּתְּנוּ בָהֶן אֵשׁ וַיִּשְׂימוּ עָלֶיהָ קִטְרֹת וַיִּקְרִיבוּ לִפְנֵי ה' אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֶתְּם: וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה' וַתֹּאכַל אוֹתָם וַיָּמָתוּ לִפְנֵי ה':

(ויקרא י, א-ב)

וַיִּדְבֹר ה' אֶל מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן בְּקִרְבָּתָם לִפְנֵי ה' וַיָּמָתוּ... וְנָתַן אֶת הַקִּטְרֹת עַל הָאֵשׁ לִפְנֵי ה' וְכִסָּה עֲנַן הַקִּטְרֹת אֶת הַפְּפֹרֶת אֲשֶׁר עַל הָעֵדוּת וְלֹא יָמוּת:

(ויקרא טז, א-ב; יג)

וְאֵשׁ יֵצְאָה מֵאֵת ה' וַתֹּאכַל אֶת הַחֲמִשִּׁים וּמְאֵתִים אִישׁ מִקְרִיבֵי הַקִּטְרֹת:

(במדבר טז, לה)

וַיֵּרָץ אֶל תּוֹךְ הַקֵּהָל וְהִנֵּה הַחַל הַנֶּגֶף בָּעָם וַיִּתֵּן אֶת הַקִּטְרֹת וַיִּכְפֹּר עַל הָעָם

(במדבר יז, יב)

הקשר בין שני האירועים הכפולים מבליט גם את הניגוד ביניהם: נתינת הקטורת על האש ביום הכיפורים, כהלכתה, אמורה להציל את אהרון (ואת הכוהנים הגדולים שאחריו) מן המוות לפני ה'. נתינת הקטורת על האש בעת המגפה העמידה את אהרון בסכנת מוות ונועדה לכפר ולהציל את העם מן המגפה, ולא אותו אישית.

ג.

עסקנו בעבודת הקטורת של אהרון; בעת המגפה על דבר קורח, ובעת עבודת יום כיפורים. דומה שהקשר בינה לעבודת ה' של לוחמי מלחמת יום הכיפורים ביום הכיפורים ובימים שבעקבותיו, שומרי מצוות וחילונים כאחד, מדבר בעד עצמו.

אני אישית חוויתי זאת עם רעיי שלחמו מול הסורים ברמת הגולן, ואני גוזר משם גזרה שווה למה שאירע בסיני באותן שעות גם בלא שראיתי זאת. ביום הכיפורים עמדו בין המתים ובין החיים לוחמי חטיבת השריון 188 וחטיבה 7, ולמחרת בבוקר הצטרפו אליהן חטיבות המילואים. עמדנו שם בטנקי 'שוט מטאור' שנקנו באירופה משיירי מלחמת העולם השנייה - טנקים עם תיאום כוונות מאולתר, ולא מדויק; מנועים ישנים; ציוד חלקי וחסר; ללא אמצעי ראיית לילה, ולעיתים ללא משקפות.

קטורת לא הייתה לנו; גחלי אש - היו גם היו. עמדנו בין המתים ובין החיים ונשבנו, וכמעט שנשבנו בשם הנכבד והנורא המפורש, היוצא מפי כהן גדול בקדושה ובטהרה, ונשבנו רק שלוש מילים: "אתם לא תעברו!". ראינו את הרי הגליל הקרובים, וידענו שאין בינינו ובינם כוחות נוספים. ידענו שאם הסורים יעברו את הקו שלנו, הם יוכלו לשעוט באין מפריע אל הירדן, ולעלות ממנו אל מרחבי הגליל וסביבותיו.

ד.

אני חושב לא מעט על אהרון הכהן, שאהבתו לעם ישראל הייתה כה רבה, בעת ריצתו אל תוך הקהל, בעת שהחל הנגף, כשהוא אחוז בידיו את המחתה ואת הקטורת. הוא עבר בכך עבירה מפורשת, על פי ציווי משה (בהוראת שעה), בהקטירו את הקטורת מחוץ למשכן ומחוץ לזמן הקטרתה; הוא עבר במפורש על ציווי ה' "הֲרַמּוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת", וחלף זאת רץ אל תוך הקהל; עמד בין המתים ובין החיים, ואז הקטיר אותה. בכך עבר גם על ציווי של משה אליו, שציווהו לשים את הקטורת על האש עוד לפני יציאתו מן המשכן, כדי שהקטורת תכפר בראש ובראשונה עליו, כמי שמוציא אותה החוצה. אהרון לא חס על חייו, והשליך את נפשו מנגד, כשכל מטרתו הייתה לבלום את מלאך המוות בעת המגפה, להציל ולכפר על העם.

הלוחמים באותו יום הכיפורים לא התפללו תפילת נעילה. עם ישראל שבבתי הכנסת לא התפלל עבורם, משום שרובם עדיין לא ידעו על פריצת הסורים והמצרים את קווי הפסקת האש בכוח כה גדול. הלוחמים ויתרו על הכול ורצו לעמוד בין המתים ובין החיים, כדי לבלום את מלאך המוות על כל כליו הרבים. רבים, רבים מדי, שילמו על כך בחייהם, בשלימות גופם, ומה שהתברר מאוחר יותר - גם בשלימות נפשם. הם דבקו בדרכו של אהרון הכהן; גם אם לא חשבו על כך, הם זכו לשיר יחד עם משורר שיר

השירים את שירו של הדוד, המבקש את רעייתו, שנעלמה ביום חתונתו וביום שמחת לבו:

אתי מְלַבְּנוֹן פֶּלֶה, אתי מְלַבְּנוֹן תְּבוֹאֵי. תְּשׁוּרֵי מְרֵאשׁ אֲמָנָה, מְרֵאשׁ שְׁנִיר וְחֶרְמוֹן,
מִמְעֵנוֹת אֲרִיזוֹת, מִהֲרָרֵי נְמָרִים:

(שיר השירים ד, ח)

ה.

אסיים בסיפור מרמת הגולן באותם ימים, סיפור שקראתי עליו בעדות נאמנה. בין המגוייסים למערכה היה גם צוות של פסיכולוגים מומחים, שנועדו לעזור לחיילים שנפשם הוכתה ממה שראו, ולעודדם. אחד הפסיכולוגים תיאר מחנה מאולתר ברמת הגולן, ומראה של חיילים מפוייחים ויגעים בכוחותיהם האחרונים, המסייעים בתיקון הטנק שלהם שנפגע בקרב והושבת. עתה נועד הטנק לשוב לקו הקרבות על חייליו, אל בין המתים ובין החיים. הפסיכולוג התבטא: "אם חיילים אלו שבים לקרב - אני יכול לשכוח את כל מה שלמדתי עד היום".

אבינו מלכנו! עשה למען באי באש על קידוש שמך: הרוגים, חיים, פגועי גוף, פגועי נפש, וכל אלו שזכו לשוב משדות הקרב בשלום.

*

מילה אחרונה ובנימה שונה מעט, נימה משלימה ולא נוגדת: יש ביטוי המבטא שגרה תמידית, כקריאת התורה שנצטוונו בה: "שני וחמישי" (לדוגמה: "כל שני וחמישי אתה מאחר"). ביום שני הייתי בטנק שלי בגבעות סינדיאנה במרכז רמת הגולן, ופנינו דרומה; מימין התנשאו הרי צפת. אנחנו עמדנו שם מול כוח סורי עדיף, וכאמור, ידענו היטב שאין בינינו לבין הרי צפת מה שיעצור אותם. לפנות ערב, ביום חמישי, יום טוב ראשון של סוכות, הייתי בטנק שלי במבואות הכפר הצפוני, שלמרגלות החרמון הסורי - מזרעת בית ג'אן. לא את אורות צפת ראינו, אלא את אורות פאתי דמשק המערביים; וידענו שאין כוח סורי רציני היכול לבלום אותנו מנסיעה לשם. למיטב ידיעתי, אין התפתחויות טבעיות כאלו בשדה הקרב בזמן כה קצר.

ריבוננו של עולם, זיכיתי לראות לא פחות ממה שראתה שפחה על הים ביציאת מצרים, ממה שלא זכה לראות יחזקאל בן בוזי בחזונו. מה עוד נותר לי לבקש ממך?!